

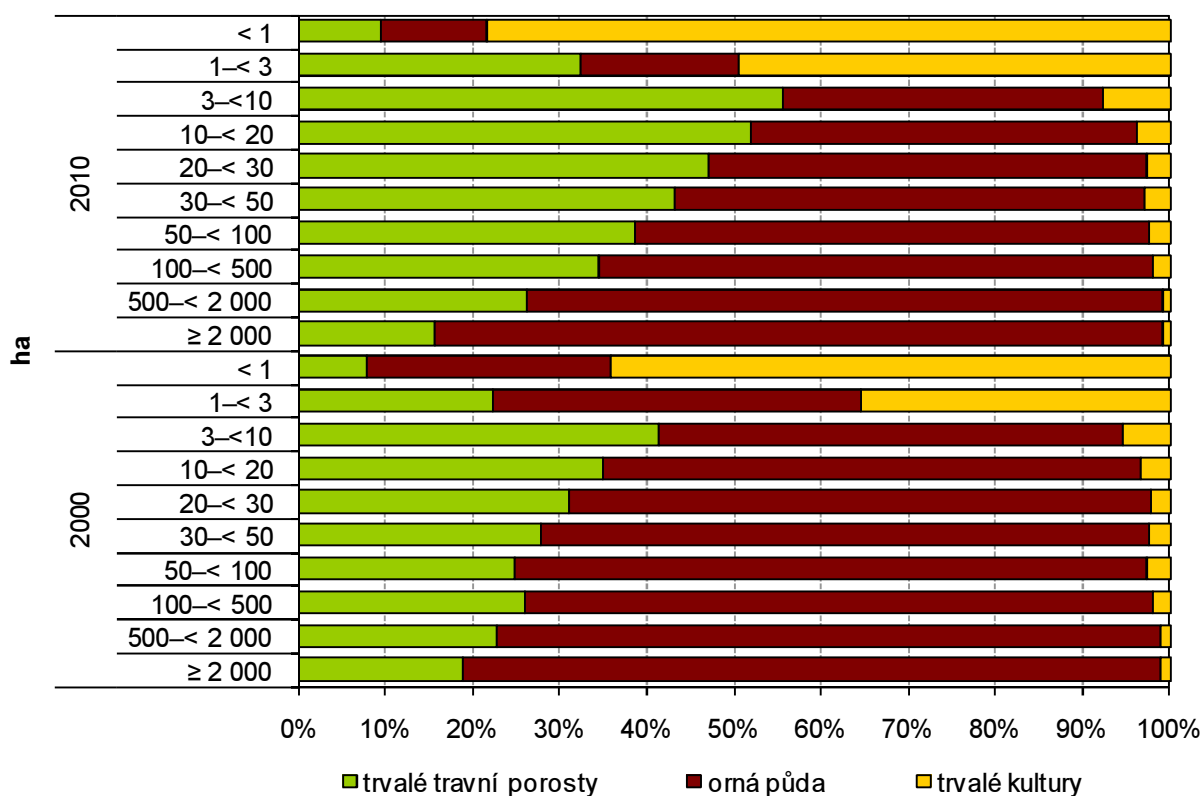
3 ZEMĚDĚLSKÝ PŮDNÍ FOND, ROSTLINNÁ VÝROBA

Zemědělský půdní fond

V roce 2010 zaujímala zemědělská půda 3 483 500 ha, tj. 44,2 % rozlohy České republiky. Během posledních deseti let jí 1,5 procentního bodu ubylo ve prospěch zastavěné a ostatní plochy nebo lesních pozemků. Výměra obhospodařované zemědělské půdy v tomto období klesla o 3,4 % (tj. o 120 900 ha) a výměra orné půdy dokonce o 8,2 % (tj. o 224 504 ha). Procento zornění se během období 2000–2010 snížilo ze 76,0 % na 72,2 %. Část orné půdy byla zatravněna na základě odpovídajících dotačních titulů Evropské unie. Díky tomu od roku 2000 vzrostla výměra trvalých travních porostů o 13,0 %, tj. o 107 061 ha. Dotační politika výrazně ovlivnila i nárůst ploch vinic (+35,6 %): v období před vstupem České republiky do Evropské unie těžilo vinohradnictví a vinařství z dotací určených pro jejich výsadbu a obnovu. Naproti tomu v uplynulém desetiletí ubylo 7,4 % výměry ovocných sadů.

Z celkových téměř 3,5 milionů hektarů obhospodařované zemědělské půdy tvořila orná půda bezmála tři čtvrtiny (72,2 %) a na trvalé travní porosty připadala více než jedna čtvrtina (26,7 %). Ostatní trvalé kultury jako chmelnice, vinice, sady a zahrady tvořily dohromady jen 1,2% podíl na zemědělské půdě. Tento poměr mezi kulturami se za celé desetiletí příliš nezměnil. Podíl orné půdy poklesl ve prospěch trvalých travních porostů, jejichž podíl o 3,9 procentního bodu vzrostl, a naopak orné půdy o 3,8 p. b. ubylo. Podíly kultur na zemědělské půdě byly stabilizované zejména v akciových společnostech a družstvech. Největšího procenta zornění zemědělské půdy dosáhly akciové společnosti, a to 82,1 %, naopak nejnižší procento zornění bylo zaznamenáno u zemědělských podnikatelů - fyzických osob (62,0 %).

Graf 3 - Podíly orné půdy, trvalých travních porostů a trvalých kultur ve velikostních skupinách

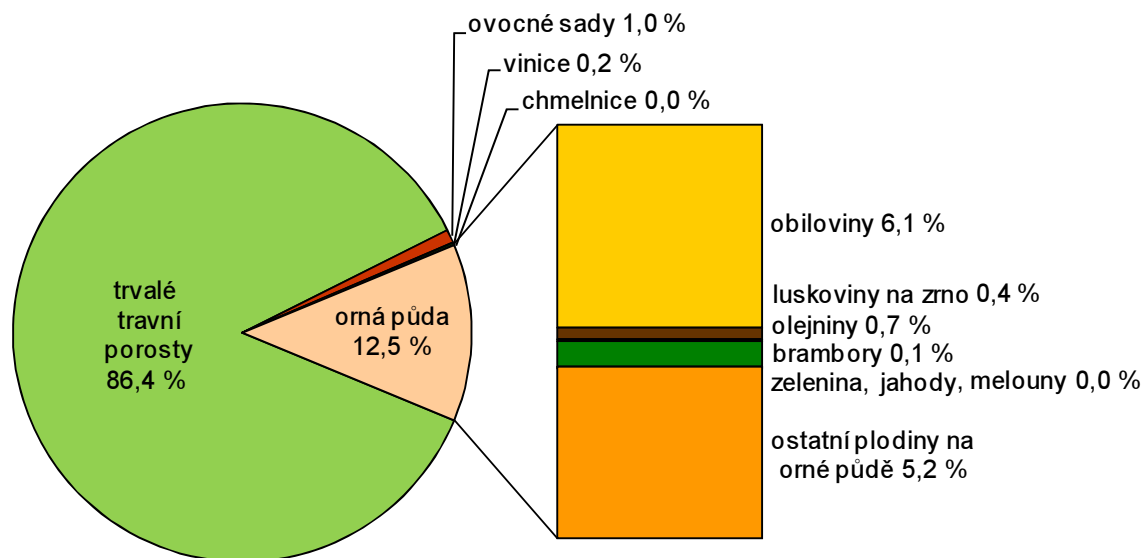

Přestože trvalé kultury zaujímají jen malou část obhospodařované zemědělské půdy, jejich podíl na produkci subjektů s malými výměrami je nezanedbatelný. V subjektech fyzických osob s výměrou do 3 hektarů zemědělské půdy se vinice rozkládají na 39,9 % a sady na 15,1 % jejich výměry. V subjektech právnických osob stejné velikostní skupiny činí tyto podíly 33,2 % pro vinice a 11,8 % pro sady. Naproti tomu velké zemědělské subjekty jsou zaměřeny především na produkci plodin na orné půdě; ve velikostní skupině nad 500 ha zemědělské půdy představuje orná půda 67,6 % výměry v subjektech fyzických osob a 78,3 % výměry v subjektech právnických osob. Trvalé travní porosty jsou typické zejména pro subjekty s výměrami 3-20 ha zemědělské půdy, kde tvoří více než polovinu jejich výměry, a to 53,4 % v subjektech fyzických osob a 54,7 % v subjektech právnických osob.

Tabulka 3 – Využití obhospodařované zemědělské půdy

	Rok	Zemědělské subjekty celkem	v tom subjekty						
			fyzických osob celkem	z toho zemědělství podnikatelé	právnických osob celkem	z toho			družstva
						obchodní společnosti	z toho		
							spol. s r.o.	a.s.	
Zemědělské subjekty	2010	22 864	19 781	15 329	3 083	2 432	1 751	649	527
	2000	26 539	23 714	19 746	2 825	1 948	1 310	602	740
Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	2010	3 483 500	1 013 303	950 892	2 470 197	1 706 264	802 631	891 479	733 798
	2000	3 604 400	923 775	842 044	2 680 625	1 578 841	783 686	779 696	1 059 447
Orná půda (ha)	2010	2 513 846	619 254	589 474	1 894 591	1 278 820	538 756	731 676	597 946
	2000	2 738 350	633 402	581 846	2 104 948	1 211 058	560 555	639 882	863 284
Chmelnice (ha)	2010	5 748	801	772	4 947	3 662	2 506	1 156	1 251
	2000	6 966	1 245	1 048	5 721	3 853	2 717	977	1 788
Vinice celkem (ha)	2010	14 347	5 172	4 107	9 175	7 758	3 993	3 713	1 187
	2000	10 581	2 852	2 077	7 729	6 031	2 518	3 267	1 349
Zelinářské zahrady (ha)	2010	242	113	87	129	26	14	12	15
	2000	4 617	2 999	2 344	1 618	734	396	328	514
Ovocné sady (ha)	2010	20 499	7 161	6 406	13 339	10 586	6 489	4 008	2 534
	2000	22 130	6 062	5 268	16 068	11 155	5 317	5 707	4 581
Trvalé travní porosty celkem (ha)	2010	928 818	380 803	350 046	548 015	405 412	250 874	150 913	130 865
	2000	821 756	277 215	249 461	544 541	346 010	212 183	129 535	187 930

V režimu ekologického zemědělství dominovaly plochy trvalých travních porostů; ty zaujímaly 86,4 % výměry ekologicky obhospodařované půdy. Z celkové výměry trvalých travních porostů bylo ekologicky obhospodařováno 37,1 %. Ekologické způsoby hospodaření byly často využívány také v ovocných sadech (18,6 % jejich výměry), zatímco u ostatních plodin a kultur byly aplikovány na méně než 5 % jejich výměry.

Graf 4 – Podíly plodin a kultur na ekologicky obhospodařované zemědělské půdě

Osevní plochy

Zemědělské subjekty v roce 2010 obhospodařovaly 2 513 846 ha orné půdy, z níž největší podíl (57,7 %) připadal na obiloviny. Z nich převládala pšenice, která se pěstovala na více jak polovině (57,3 %) obilných ploch, a více než čtvrtina (26,4 %) obilných polí byla oseta ječmenem. Oproti roku 2000 se více než dvojnásobně navýšily osevní plochy kukuřice na zmo, naopak plochy ječmene zaznamenaly 14% úbytek.

Proti roku 2000 vzrostly plochy oseté technickými plodinami o 71 tisíc ha (+16,7 %). Výrazně se rozšířily plochy řepky, která v roce 2000 tvořila 12,0 % osevních ploch, zatímco v roce 2010 to bylo 14,6 % ploch. Její výměry vzrostly o 39 tisíc ha (+11,9 %). Tento nárůst byl způsoben rostoucí poptávkou po řepkovém semeni pro výrobu metylesteru řepkového oleje jako jedné ze základních složek biopaliv. Opačným příkladem jsou brambory, jejichž snížená spotřeba spolu s rostoucím dovozem měla za následek pokles jejich výměr o jednu třetinu. Plochy pícnin pěstovaných na orné půdě se ve stejném období zmenšily o 30,2 %, především v souvislosti s poklesem stavů skotu. Ubylo i ploch zeleniny (-28,0 %) nebo luskovin na zmo (-13,8 %).

Zastoupení plodin na orné půdě v jednotlivých právních formách se až na výjimky nelišilo (s rozdíly jen několika procentních bodů). Mnohem větší rozdíly ve struktuře plodin na orné půdě byly dány odlišnou specializací subjektů různých velikostí. Ve všech kategoriích sice dominovalo pěstování obilovin, v subjektech fyzických osob do výměry 3 hektarů zemědělské půdy však plochy obilovin pokrývaly jen třetinu (29,4 %) orné půdy, naproti tomu v ostatních velikostních kategoriích činil tento podíl zhruba dvě třetiny. Ještě výraznější rozdíl byl zaznamenán u právnických osob: žádný z 63 šetřených subjektů s výměrou do 3 ha se nezabýval pěstováním obilovin, zatímco v dalších velikostních skupinách spolu s výměrou rostlo zastoupení obilovin od jedné třetiny po nadpoloviční většinu výměry. Subjekty fyzických osob s výměrou do 3 ha se zaměřily na pěstování zeleniny (21,9 % výměry), brambor (15,0 % výměry) nebo květin a okrasných rostlin (13,7 % výměry) a v subjektech právnických osob stejné velikosti byly významnými plodinami květiny a okrasné rostliny s 56,1 % výměry a jahody s 19,1 % výměry. Se zvětšující se výměrou stoupalo zastoupení například řepky (v subjektech nad 500 ha na 17,3 % výměry u fyzických osob a na 14,9 % výměry u právnických osob) nebo kukuřice na zeleno (v subjektech nad 2 000 ha na 7,8 % výměry u fyzických osob a na 9,1 % výměry u právnických osob).

Tabulka 4 – Podíly vybraných plodin na orné půdě

Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	Zemědělské subjekty	Orná půda celkem (ha)	Obiloviny celkem (%)	Brambory (%)	Řepka a řepice (%)	Kukuřice na zeleno (%)	Zelenina (%)	Jahody (%)	Květiny a okrasné rostliny (%)
Celkem	22 578	2 513 846	57,7	1,0	14,6	7,2	0,3	0,0	0,0
<0-< 3	2 551	538	28,0	14,4	0,2	0,5	21,4	2,5	15,7
3-<10	4 877	11 710	68,0	5,7	3,7	0,6	2,0	0,5	0,5
10-< 20	3 947	24 530	71,0	3,3	5,4	1,3	1,3	0,3	0,5
20-< 30	2 058	25 056	68,7	2,5	8,1	1,7	1,2	0,2	0,1
30-< 50	2 308	47 618	67,4	2,4	8,9	2,2	1,0	0,0	0,0
50-< 100	2 421	100 097	62,0	1,9	12,0	3,0	0,6	0,1	0,0
100-< 500	2 620	366 461	60,0	1,1	15,2	3,5	0,5	0,0	0,0
500-< 2 000	1 459	1 095 581	57,0	0,8	15,4	7,9	0,3	0,0	0,0
≥ 2 000	337	842 255	55,8	0,8	14,7	9,1	0,1	0,0	-